

**MINISTERUL
EDUCAȚIEI ȘI CERCETĂRII**

**REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ
EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE
ÎN ANUL DE STUDII 2022-2023**

Chișinău, 2022

REPERE METODOLOGICE
PRIVIND ORGANIZAREA PROCESULUI EDUCAȚIONAL
LA DISCIPLINA ȘCOLARĂ *EDUCAȚIE PENTRU SOCIETATE*,
ANUL DE STUDII 2022-2023

Preliminarii

În anul de studii 2022-2023, se încheie procesul de implementare graduală a curriculumului la disciplina *Educație pentru societate* (EPS), scopul căruia este formarea competențelor pentru cultură democratică (CCD).

La finele anului de studii 2021-2022, în cadrul sesiunilor de feedback cu participarea subiecților procesului educațional la EPS, reflectând critic asupra procesului de învățare:

- **elevii și elevele** clasei a VIII-a, au menționat că acesta a fost „util, interesant, captivant, provocator, curios, iar uneori – plictisitor, fără sens și cu situații tensionate.” Unii elevi/eleve au afirmat că au acumulat multe cunoștințe, iar alții sunt inspirați și entuziasmați de dezbaterile profunde și de diversitatea de opinii exprimată la ore. Printre recomandările elevilor/elevelor se enumără: sarcini/activități de învățare interactive și care au sens/ din viața reală, organizate atât în clasă cât și în afara acesteia, respectarea și acceptarea fiecărui elev/elevă, fără nicio discriminare, să coopereze mai mult în grupuri mici, să se creeze situații pentru ca toți elevii/elevele să se poată implica în discuții, fără a completa portofolii și fișe de reflecție;
- **cadrele didactice**, au apreciat procesul inovativ de învățare, diferit de la alte discipline pe care le predau, și au conștientizat că formarea CCD are loc concomitent atât la ei cât și la elevi/eleve. În același timp, unii profesori consideră că „este dificil să găsești răspunsul corect la întrebările elevilor/elevelor, mai ales când nu știi ce întrebare îți pot adresa.” Pentru unii profesori conținuturile sugerate în curriculum sunt mai importante decât procesul de formare a competențelor. De aici și dificultatea de a proiecta, facilita și evalua învățarea în bază de proiect, care necesită mai mult timp, și respectarea nevoilor, ritmului și capacităților fiecărui elev/eleve și a clasei.

În acest sens, *Reperete metodologice privind organizarea procesului educațional la EPS*:

- reprezintă **o componentă a documentelor școlare** reglatorii la disciplină și includ aspecte didactice și de formare a competențelor profesionale, structurate după *curriculum scris*, *curriculum operaționalizat*, *curriculum realizat*, *curriculum evaluat*;
- sunt **adresate** cadrului didactic, administrației instituției de învățământ, specialiștilor responsabili de monitorizarea procesului educațional din cadrul OLSDÎ și partenerilor educaționali.

Curriculumul scris/stabilit

În anul de studii 2022-2023, în vederea planificării și implementării procesului educațional la EPS, sunt utilizate următoarele acte reglatorii:

a. documente curriculare specifice disciplinei:

1) *Curriculumul la disciplina Educație pentru societate* (ordinul MEC nr.1124/2018)

pentru învățământul gimnazial:

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/eps_gimnaziu_2018-08-14_curriculum_ghid.pdf;

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/es_gimnaziu_rus_22-10.pdf;

pentru învățământul liceal:

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/eps_liceu_2018-08-14_curriculum_ghid.pdf,

- https://mecc.gov.md/sites/default/files/es_liceu_rus_22-10.pdf;

2) *Metodologia de evaluare prin descriptori la disciplina Educație pentru societate*, aprobată prin ordinul MEC nr.809/2022 (https://mec.gov.md/sites/default/files/metodologie_evaluare_descriptori_eps.pdf);

3) *Repere metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/Educație civică în anul de studii 2021-2022* (https://www.mecc.gov.md/sites/default/files/19_educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2021-2022_ro_final.pdf).

4) *Ghidul metodologic referitor la atestarea cadrelor didactice la EPS* (Anexa nr.1).

b. documente normative de ordin general:

- *Planul-cadru pentru învățământul primar, gimnazial, și liceal în anul de studii 2022-2023* (https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_mec_nr_123_din_28.02.2022_plan-cadru_2022-2023.pdf);

- *Regulamentul privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar* (ordinul MEC nr.70/2020) https://mecc.gov.md/sites/default/files/regulamentul_privind_evaluarea_si_notarea_rezultatelor_invatarii_promovarea_si_absolvirea_in_invatamantul_primari_si_secundar.pdf;

- *Instrucțiunea privind completarea catalogului școlar în anul de studii 2022-2023*, https://mecc.gov.md/sites/default/files/ordin_336_din_18.05.2022_instr_completare_catalog_plasat_pe_site_si_exped_moldididacticpt_editare_catalog_18.05.2022_final.pdf.

Curriculumul operaționalizat

Pe parcursul anului de studii 2022-2023, Ministerul Educației și Cercetării în parteneriat cu Consiliul Europei organizează ateliere online de formare profesională pentru cadrele didactice care predau disciplina în clasele V-XII.

Proiectarea de lungă durată pentru clasele V-IX și X-XII se realizează pentru un semestru sau pentru un an de studii și este recomandată în *Ghidul profesorului*:

clasa a V-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_5_ro.pdf;

clasa a VI-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_6_ro.pdf;

clasa a VII-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_vii_final.pdf;

clasa a VIII-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghidul_profesorului_educatie_pentru_societate_clasa_viii-a_ro.pdf

clasa a IX- se elaborează gradual pentru fiecare unitate de învățare

clasa a X-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_10_ro.pdf;

clasa a XI-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/coe_educatie_pentru_societate_clasa_11_ro.pdf;

clasa a XII-a https://mecc.gov.md/sites/default/files/ghid_clasa_xii_final.pdf.

Unitățile de conținut, dezvoltate în Ghidul profesorului, sunt niște contexte de învățare care permit elevilor/elevelor să manifeste CCD. Profesorul decide asupra consecutivității unităților de învățare și/sau elaborării propriului proiect didactic. Cadrul didactic poate utiliza orice altă unitate de conținut, sarcină de învățare, în special, situațiile autentice care au loc în clasă/școală/comunitate pentru a dezvolta CCD.

Învățarea bazată pe proiect este cel mai potrivit proces pentru formarea CCD și poate fi realizată în cadrul unei unități de învățare sau luată ca abordare extinsă pe perioada întregului an de studii.

Cadrul didactic:

- planifică, facilitează și evaluează procesul de învățare de la o clasă la alta/treaptă de învățământ, respectând principiile consecutivității și complexității în formarea competențelor (Anexa nr.2);
- respectă nevoile, ritmul și capacitățile elevilor/elevelor, fără a insista pe elaborarea unui produs sau soluționarea de către elevi/eleve a unei situații/ probleme;
- manifestă respect și încredere în resursele și potențialul elevilor/elevelor fără a interveni artificial în procesul lor;

- ghidează procesul didactic oferind elevilor/elevelor oportunități autentice de învățare experiențială, evitând memorizarea termenilor, concursurile, competițiile, moralizarea, compararea și ierarhizarea/premierea produselor;
- ține cont de recomandările metodologice în abordarea subiectelor controversate la EPS, elaborate în cadrul atelierelor de reflecție, organizate cu suportul Consiliului Europei în aprilie 2022, cu participarea cadrelor didactice la disciplină (Anexa nr. 3).

Comisia metodică Educație socioumanistică și/ sau Consiliul profesoral determină tematica ședințelor de reflecție pentru dezvoltarea competențelor profesionale, reieșind din nevoile profesionale și problemele identificate de cadrele didactice la EPS.

Temele pentru acasă se referă la reflecții asupra experiențelor de interacțiune în diverse contexte (detalii în Reperele metodologice privind organizarea procesului educațional la Educația pentru societate/Educație civică în anul de studii 2021-2022, https://mecc.gov.md/sites/default/files/19_educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2021-2022_ro_final.pdf).

Curriculumul realizat

În scopul realizării unui proces educațional în spiritul valorilor din curriculum, responsabilii de organizarea procesului educațional la EPS din OLSDÎ, administrația instituției de învățământ și cadrele didactice:

- asigură un mediu școlar bazat pe respectarea demnității umane și a drepturilor omului, în special incluziunea tuturor elevilor/elevelor: cu CES, cu statut de refugiat, veniți din altă țară, indiferent de confesiune, limbă vorbită, etnie etc.
- oferă condiții și resurse pentru realizarea demersului didactic atât în instituție cât și în afara acesteia, orientat pe îmbinarea învățării „prin”, „pentru” și „despre” drepturile omului, cetățenie democratică și interculturalitate;
- susțin procesul de autorefecție și reflecție în grup asupra competențelor cadrelor didactice de a proiecta, facilita și evalua demersul didactic la EPS (vezi algoritmul de reflecție în *Reperele metodologice privind organizarea procesului educațional la disciplinele școlare Educație pentru societate/Educație civică în anul de studii 2020-2021*, https://mecc.gov.md/sites/default/files/19.educatie_pentru_societate_repere_metodologice_2020-2021_ro_final.pdf);
- respectă etica profesională în relațiile cu elevii/elevele, colegii, părinții, parteneri, mai ales în abordarea subiectelor controversate etc. (vezi principiile eticii profesionale în *Reperele metodologice de organizare a procesului educațional la disciplina școlară Educație civică în anul de studii 2017-2018*, https://mecc.gov.md/sites/default/files/educatia_civica_repere_metodologice_rom.pdf);
- încurajează colaborarea cu Centrele de tineret și alte instituții/organizații care oferă oportunități și servicii pentru dezvoltarea CCD, respectând Politica de protecție a copilului (Anexa nr.4);
- desfășoară activități extracurriculare la nivel instituțional și raional/municipal care respectă principiile și valorile cadrului de referință al CCD fără a încuraja competițiile, compararea calităților sau a competențelor elevilor/elevelor etc.;
- organizează etapa locală și raională/municipală a Forumului copiiiilor apărători ai drepturilor omului, conform Regulamentului aprobat de MEC;
- propune/ofere asistență metodică, printr-un proces reflexiv, inclusiv în elaborarea, prezentarea și evaluarea produselor/proiectelor din practica educațională;
- asigură procesul de formare continuă a cadrelor didactice la EPS;

- monitorizează procesul de formare a CCD, în special implicarea elevilor în timpul orelor în activități care contravin principiilor și valorilor curriculumului la EPS (curățenie în curtea școlii, pregătirea pentru examenele de absolvire sau a festivităților școlare/ comunitare etc.).

Administrația instituției de învățământ repartizează orele de EPS unui cadru didactic care are formare inițială/recalificare/formare continuă la Educație civică/EPS, deține CCD și participă la atelierile de formare profesională la disciplină.

Curriculumul evaluat

Evaluarea rezultatelor învățării la disciplina EPS se realizează prin descriptorii, în conformitate cu *Metodologia de evaluare prin descriptorii la Educația pentru societate* (ediția 2022).

În catalogul școlar (format hârtie cât și electronic), pe parcursul anului de studii, se înregistrează doar un descriptor specific unei competențe. La manifestarea celui de-al doilea descriptor al aceleiași competențe, acesta poate fi consemnat în catalog, în limitele spațiului disponibil.

Determinarea calificativului, la sfârșitul anului de studii, presupune luarea în considerare doar a unui descriptor de competență.

Pe durata lunilor septembrie-octombrie, în clasa a V-a, la EPS se consemnează în catalogul școlar descriptorii de competență manifestați de către elevi/eleve. Descriptorii exprimă comportamente observabile și se încadrează în prevederile pct. 45 al *Regulamentului privind evaluarea și notarea rezultatelor învățării, promovarea și absolvirea în învățământul primar și secundar* (ordinul MEC nr.70/2020).

Elevul/eleva care se transferă, pe parcursul anului de studii, dintr-o instituție în alta nu susține diferențe de program. Până la finele anului de studii, cadrul didactic observă comportamentul elevului/elevei în timpul lecțiilor și în alte contexte educaționale, consemnând descriptorii manifestați în catalogul școlar.

Elevii/elevele care au studiat peste hotare, s-au transferat într-o altă instituție de învățământ cu schimbarea modelului de Plan - cadru în învățământul liceal sau din alte motive, li se stabilește o sesiune de susținere a diferenței de program pentru fiecare an de studii (din ciclul gimnazial sau liceal). Aceasta presupune activități în grup în cadrul lecțiilor și în afara lor și reflecții individuale sau/și în grup mic, în scris sau oral, în timpul cărora elevul/eleva și profesorul determină descriptorii de competență observați și nu prevede sub nici o formă probe de evaluare sumativă.

Calificativul final la EPS înregistrat:

- în *Certificatul de studii gimnaziale*, este calificativul anual al elevului/elevei obținut în clasa IX-a;
- în *Diploma de Bacalaureat*, este cel mai înalt calificativ anual obținut de către elev/elevă pe parcursul claselor X-XII.

Cadrul didactic, în procesul de evaluare a CCD:

- acordă timpul și spațiul necesare etapei de reflecție după fiecare activitate de învățare, fără a aplica teste docimologice;
- formulează întrebări de reflecție conectate cu descriptorul/ii de competență pe care intenționează să-l/i observe;
- consultă opinia elevilor/elevelor referitor la utilitatea *Fișei de reflecție* care este un instrument opțional, aplicată gradual la finalul activităților de învățare și, dacă este cazul, la finalizarea unității de învățare/ an de studii. *Fișa de reflecție* rămâne la elev/ă și doar la propunerea acestuia cadrul didactic are acces la ea;
- se asigură că elevii/elevele au înțelegerea critică a descriptorilor, fără să-i memoreze;
- observă, în baza descriptorilor, comportamentul manifestat de către elevi/eleve în procesul de

elaborare a produsului atât cât este posibil la momentul respectiv, fără a insista pe finalizarea acestuia;

- nu implică crearea portofoliului la disciplină și alte sarcini de învățare care presupun acumulare de dovezi;
- este conștient de faptul că la EPS produsul este procesul care are loc aici și acum.

Grupul de autori:

Corina LUNGU, consultant principal, Direcția învățământ general,
Ministerul Educației și Cercetării, grad didactic superior

Ion CACIULA, profesor de *Educație pentru societate*,
Liceul Teoretic „Vasile Coroban”, or. Glodeni, grad didactic doi

Natalia CEBOTAR, profesor de Istorie și Educație pentru societate,
Gimnaziul Sîrcova, raionul Rezina, grad didactic superior

Petru GOLBAN, profesor de Educație pentru societate,
Liceul Teoretic „Lucian Blaga”, mun. Chișinău, grad didactic superior

Olga ELPUJAN, profesor de Educație pentru societate,
Liceul Teoretic Republican „Ion Creangă”, mun. Bălți, grad didactic superior

Galina GUMEN, șefa Centrului metodic,
Direcția Învățământ, Tineret și Sport Briceni

Iosif MOLDOVANU, coach și consultant,
Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

**Anexe la Repererele metodologice
privind organizarea procesului educațional
la disciplina școlară *Educație pentru societate*, în anul de studii 2022-2023**

Anexa nr. 1

**Ghid metodologic
în contextul procesului de atestare a cadrelor didactice
la disciplina școlară *Educație pentru societate***

Scopul ghidului este de a oferi suport metodologic personalului de conducere și didactic, precum și membrilor comisiilor de atestare, în înțelegerea critică a prevederilor Regulamentului de atestare, ținând cont de specificul procesului educațional la disciplina Educație pentru societate (EPS).

Ghidul se bazează pe experiența de atestare din anii 2021-2022, conține explicații și sugestii despre cum pot fi adaptate probele pentru conferirea/ confirmarea gradului didactic, prevăzute în Regulament, la pachetul curricular al EPS. Recomandările din ghid pot fi adaptate la propria experiență profesională, contextul local, abordarea pedagogică preferată etc.

În conformitate cu *Regulamentul de atestare a cadrelor didactice din învățământul general, profesional tehnic și din cadrul structurilor de asistență psihopedagogică* (ordinul MEC nr. 1091 din 07.10.2020), profesorii care aspiră la gradul didactic doi susțin proba studiu de caz. Candidații la conferirea/confirmarea gradului unu și superior susțin două probe:

1. Interviu de evaluare a competențelor profesionale care se realizează în baza unei situații didactice, problemă specifică disciplinei predate în raport cu o anumită clasă/ grupă, prin care candidatul demonstrează competențe de specialitate, psihopedagogice și sociale.
2. Proba practică – prezentarea produsului/ proiectului din practica educațională.

**I. Procesul de reflecție asupra probei pentru
conferirea/ confirmarea gradului didactic doi**

Studiu de caz reprezintă o metodă de confruntare directă a participanților cu o situație reală, autentică, luată drept exemplu, reprezentativă pentru un set de situații și evenimente problematice. Vă propunem să analizăm un studiu de caz, după algoritmul din regulament, menționând la fiecare pas câteva repere pentru reflecții critice și exemple.

La orele de EPS în clasa a VII-a, elevii/elevele menționează că un profesor le ignoră părerile, deseori îi numește cu expresii care le umilește demnitatea umană, își impune punctul de vedere, pe unii colegi îi iartă pentru că nu și-au făcut temele, iar alții sunt pedepsiți prin note.

1. Definirea problemei constatate în studiul de caz

Repere pentru reflecție:

- Problema este definită din perspectiva psihopedagogică.
- Problema formulată descrie, scurt și clar, în termeni comportamentali relația dintre profesor cu elevii și/sau, după caz, cu părinții, personalul instituției, partenerii.

De exemplu:

- Adulții (părinții, pedagogii) nu au format elevilor/elevelor competențele de identificare și raportare a cazurilor de abuz și nu au creat un mediu sigur de învățare.
- Mecanismul de raportare și răspuns la cazurile de abuz în instituție nu este pe deplin funcțional.

2. Prezentarea posibilelor documente de politici educaționale, în contextul soluționării problemei constatate în studiul de caz propus (cod, lege, ghid, metodologie, instrucțiuni, repere metodologice etc.).

Repere pentru reflecție:

- Se enumeră două – trei documente de politici educaționale.
- Se menționează care aspecte/ elemente ale problemei identificate abordează fiecare document.

De exemplu:

- Codul de etică al cadrului didactic (ordinul MEC nr. 861 din 7 septembrie 2015): cadrul didactic manifestă „respect și toleranță față de unicitatea și diversitatea copiilor și elevilor.” (Cap. II.4.c); în relațiile cu elevii/elevele acesta „respectă demnitatea și recunoaște meritul personal al fiecărui elev” (Cap. II.6).
  - Metodologia de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului, din 2013 (ordinul MEC nr. 858 din 23 august 2013), prevede ca: „să se comunice imediat directorului sau coordonatorului din instituție despre orice caz suspect sau confirmat de ANET din partea semenilor sau a adulților; să se intervină pentru a stopa cazurile ANET și/sau a solicita ajutor în cazul în care nu poate interveni de sine stătător de manifestare a unei atitudini respectuoase față de toți membrii comunității școlare”.
  - Instrucțiunea privind managementul temelor pentru acasă în învățământul primar, gimnazial și liceal, 22.08.2012 (ordinul MEC nr. 1249 din 22 august 2018) prevede că: „evaluarea temelor pentru acasă se va face în raport cu propriul progres al elevului cu accent doar pe reușite, cu respect și aprecieri pentru potențialul acestuia (pct. 23)”; „nu se vor acorda note insuficiente, dacă elevul nu a realizat corect sau integral tema pentru acasă” (pct. 24).
3. Explicarea modului de aplicare a prevederilor actelor reglatorii în contextul soluționării problemei constatate.

Repere pentru reflecție:

- Să descrie modul de aplicare a două-trei acte reglatorii.
- Aplicarea prevederilor actelor reglatorii enunțate sunt în corespundere cu problema abordată.

De exemplu:

Conform *Codului de etică*, cadrul didactic stabilește în comun cu elevii/elevele regulile de comunicare și interacțiune bazate pe încredere și nevoile tuturor; încurajează exprimarea opiniei, gândurilor, trăirilor de către fiecare elev/elevă; acceptă opiniile tuturor fără a fi judecate; solicită și oferă feedback; consultă opinia elevilor/elevelor cu privire la procesele prin care au trecut sau urmează să treacă; crează oportunități de participare autentică și sigură, etc.

Conform *Metodologiei de aplicare a Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului* cadrul didactic discută cu elevii/elevele, individual și/sau în grup, despre siguranța/bunăstarea lor emoțională și fizică acasă/ în familie și în instituție, precum și despre raportarea cazurilor de abuz; anunță directorul/coordonatorul ANET despre situația creată în timpul orelor; solicită ajutor (de la alți specialiști, colegi) în cazul în care nu poate interveni de sine stătător.

4. Identificarea posibilelor riscuri în caz că această problemă nu este soluționată.

Repere pentru reflecție:

- Prezintă două - trei riscuri posibile dacă problema nu este soluționată sau nu se respectă prevederile actelor reglatorii.

- Riscurile identificate descriu, clar și concis, impactul pe termen scurt și/sau lung asupra individului/ grupului/ comunității școlare.

De exemplu:

- Mediu educațional bazat pe relații de neîncredere dintre profesori și elevi, ceea ce creează blocaje în procesul de învățare.
- Relații tensionate între profesori, dacă administrația nu asigură investigarea confidențială a cazului de abuz emoțional.
- Elevii/elevele nu au încredere în mecanismul de raportare a cazurilor ANET ceea ce va duce tănuirea cazurilor de abuz în mediul școlar și în alte contexte.

5. Prezentarea intervenției personale pentru soluționarea problemei.

Repere pentru reflecție:

- Soluțiile propuse contribuie explicit la soluționarea problemei identificate;
- Metodele propuse sunt relevante și corespund cu principiile centrării pe elev/ copil;
- Intervențiile sunt axate pe valorizarea demnității umane și a drepturilor omului.

De exemplu:

- Voi raporta administrației instituției de învățământ cazul suspectat/ confirmat de abuz;
- Voi explica periodic elevilor/elevelor, părinților, procedura de sesizare a cazurilor de abuz;
- Voi dezvolta competențele elevilor/elevelor de a observa/ recunoaște și de a raporta comportamentele care umilesc demnitatea umană;
- Voi dezvolta competențele elevilor/elevelor de a cerceta starea de bine în școală;
- Voi reflecta asupra propriului comportament în relațiile cu elevii/elevele și cu colegii;
- Voi solicita feedback despre comportamentul meu de la elevi/eleve, colegi, părinți;
- Voi asigura un spațiu sigur și bazat pe încredere în relațiile cu elevii/elevele.

6. Enumerarea recomandărilor pentru evitarea apariției unor astfel de probleme

Repere pentru reflecție:

- Prezintă două - trei recomandări pentru preîntâmpinarea unor astfel de probleme.
- Recomandările se referă la acțiuni concrete raportate la specificul problemei și actorii implicați.
- Propune intervenții psihopedagogice bazate pe respectarea demnității umane și drepturilor omului.

De exemplu:

- Administrația să dezvolte competențele personalului școlii de aplicare a *Procedurii de organizare instituțională și de intervenție a lucrătorilor instituțiilor de învățământ preuniversitar în cazurile de abuz, neglijare, exploatare, trafic al copilului.*
- Instituirea perechi de suport între cadrele didactice în scopul oferirii și primirii feedback-ului legat de comportamentele personale.
- Crearea unui mediu sigur în colectivul pedagogic în care sunt discutate toate îngrijorările legate de siguranța elevilor și a personalului și se identifică acțiuni de suport pentru satisfacerea nevoilor atât ale adulților cât și ale copiilor.
- Dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică atât ale personalului cât și ale elevilor exprimate prin angajament de a nu rămâne un spectator atunci când demnitatea și drepturile celorlalți sunt încălcate; exprimarea părerii că toți cetățenii trebuie să fie tratați în mod egal; încrederea că poate să ia decizii cu privire la cea mai bună modalitate de a gestiona o problemă; stabilirea relațiilor pozitive cu alte persoane dintr-un grup; responsabilitate pentru propriile acțiuni etc.

II. Procesul de reflecție asupra probelor pentru susținerea gradului didactic unu și superior

A. Interviu de evaluare a competențelor profesionale

În conformitate cu Regulamentul, „Interviul de evaluare a competențelor profesionale se realizează în baza unei situații didactice, problemă specifică disciplinei predate în raport cu o anumită clasă/ grupă, prin care candidatul demonstrează competențe de specialitate, psihopedagogice și sociale. Situația didactică:

1. Prezintă un proces de formare/dezvoltare a unor competențe, capacități, abilități, deprinderi.
2. Vizează un aspect metodic/ didactic la disciplina de specialitate (învățarea unor noțiuni, aplicabilitatea, formarea unor automatisme, formarea unor capacități etc.).
3. Prezintă o problemă pedagogică (se constată o absență, lipsă a ceva, insuficiență, dificultăți etc.).
4. Se referă la un număr extins de elevi.

În continuare, se analizează o situație didactică la EPS, după algoritmul din regulament, menționând la fiecare pas câteva cerințe pentru reflecții critice și exemple.

În timpul orei de reflecție la finalul anului de studii, profesorul a anunțat public calificativele la disciplină. Unii elevi au venit cu mai multe comentarii, afirmând „că nu este posibil ca un elev care are nota „5” la celelalte discipline poate să primească calificativul „foarte bine” la EPS.”

1. Definirea problemei constatate în situația propusă.

Repere pentru reflecție:

- Problema este definită din perspectiva competențelor cadrului didactic de a proiecta, facilita, observa și evalua procesul educațional.
- Problema formulată descrie, scurt și clar, în termeni comportamentali relația dintre profesor cu elevii și/sau, după caz, cu părinții, personalul instituției, partenerii.

De exemplu: Cadrul didactic nu a respectat dreptul elevului la intimitate și confidențialitate (i) și cerințele pentru formularea feedback-ului (ii) în procesul de evaluare a competențelor pentru cultura democratică.

2. Explicarea noțiunii desprinsă din situația propusă.

Repere pentru reflecție:

- Noțiunea reiese explicit din problema identificată.
- Explicarea noțiunii se face în baza unei sau mai multor surse.

De exemplu:

- i. Respectarea dreptului elevului/elevei la intimitate și la confidențialitate - acesta este un drept stipulat în art. 16 din Convenția cu privire la drepturile copilului. Adulții au obligația să respecte și să asigure acest drept în toate mediile de creștere și dezvoltare a copilului. Asigurarea acestui drept de către profesori contribuie la realizarea dreptului la educație la potențialul maxim a fiecărui copil.
- ii. Feedback ul oferit elevilor (pct. 35 din Metodologia de evaluare prin descriptori la EPS, 2021) - cadrul didactic, până sau după consemnarea numărului unui descriptor în catalogul școlar, oferă feedback comportamental elevului/elevei. Forma (oral sau scris) și modalitatea de oferire a feedback-ului este stabilită împreună cu elevul/eleva. Feedback-ul oferit trebuie să fie:

- imediat: reacția inversă este oferită elevului/elevei imediat ce cadrul didactic a decis să înregistreze în catalogul școlar numărul descriptorului de competență;
- complet: cadrul didactic descrie fapte obiective/comportamentele pozitive și constructive manifestate de elev/elevă, fără a le interpreta, care denotă manifestarea unei competențe specifice. Cadrul didactic se asigură că elevul/eleva a înțeles ce i-a spus și răspunde la eventualele întrebări de clarificare;
- prietenos: informația oferită individual sau unui grup de elevi/eleve care au manifestat aceleași comportamente trebuie să fie pe înțelesul elevului/elevei, sensibilă la nevoile și capacitățile fiecăruia;
- continuu: procesul de oferire a feedbackului are loc pe tot parcursul anului școlar, începând cu reacții comportamentale după realizarea unor sarcini/activități de învățare punctuale până la înregistrarea numărului de competență în catalogul școlar.

3. Justificarea actualității problemei identificate

Repere pentru reflecție:

- Se formulează două-trei argumente din perspectiva profesorului
- Argumentele se referă explicit la tema identificată în situație și sunt bazate pe studii, practica profesională, surse documentate.

De exemplu:

Valorizarea demnității umane și a drepturilor omului este una dintre valorile de bază ale curriculumului la EPS. Dacă profesorul nu manifestă autentic această valoare, nu are cum să contribuie la formarea acesteia la elevi.

Crearea unui mediu de învățare bazat pe respectarea acestei valori, precum și a altor valori din curriculum, este condiția de bază pentru formarea competențelor la EPS. Este obligația profesorului de a crea un mediu de învățare respectuos, incluziv și sigur pentru fiecare elev/ elevă.

Studiile arată că elevul/ eleva care nu se simte în siguranță și nu are o conectare emoțională pozitivă cu un adult de încredere se simte blocat emoțional și, prin urmare, capacitatea de a învăța este diminuată semnificativ.

4. Contextualizarea problemei la nivel de curriculum (competență, unitate de competență, unitate de conținut și clasa), după caz și altor documente de politici educaționale (instrucțiuni, ghid, programe, repere metodologice, metodologii etc.) în care se reflectă problema respectivă.

Repere pentru reflecție:

- Se face explicită conectarea problemei identificate la nivel de curriculum la EPS, Repere metodologice la EPS, Metodologia de evaluare la EPS, etc.
- Dacă este cazul, se aduc exemple de competențe și/ sau procese specifice la EPS.

De exemplu:

Competența de bază a curriculumului la EPS (2018) este valorizarea demnității umane și a drepturilor omului. În situația descrisă, profesorul nu a asigurat un mediu de învățare bazat pe respectarea acestei valori.

Metodologia de evaluare prin descriptorii la EPS (ordinul MEC nr. 1398/2021) stabilește principiile și cerințele față de procesul de evaluare a competențelor pentru cultura democratică (pct. 5-7). De asemenea, Metodologia explică procedura de oferire a feedback-ului (pct. 35). În acest caz, profesorul nu a respectat aceste prevederi.

5. Enumerarea a două-trei surse bibliografice sau autori care abordează problema dată.

Repere pentru reflecție:

-Se enumeră alte surse decât cele ce țin de pachetul curricular la EPS și politicile educaționale.

-Se menționează care aspecte/ elemente ale problemei identificate abordează sursa.

De exemplu:

a. Cadrul de referință al competențelor pentru cultura democratică, vol. 3. Consiliul European, 2018. În capitolul 3 - CCD și evaluarea - sunt analizate principiile evaluării. Printre acestea un rol important este atribuit respectului: „Procedurile de evaluare trebuie întotdeauna să respecte demnitatea și drepturile elevilor evaluați. Drepturile elevilor sunt definite de Convenția Europeană a Drepturilor Omului și Convenția cu privire la Drepturile Copilului, și includ, printre altele, libertatea de gândire, conștiință și religie, libertatea de exprimare și protecție împotriva discriminării. Trebuie evitate metodele sau procedurile de evaluare (și oricare alte practici educaționale) care încalcă unul sau mai multe dintre aceste drepturi ale elevilor.”

b. Educație pentru democrație. Materiale suport pentru cadre didactice privind educația pentru cetățenie democratică și drepturile omului, volumul I, Consiliul European, 2016

În capitolul 3 – Educație pentru cetățenie și drepturile omului - se menționează despre crearea unui mediu școlar bazat pe respectarea drepturilor omului: „Valorile esențiale ale demnității, respectului și responsabilității ar trebui să fie forța motrice a școlii. Acest lucru nu înseamnă doar expunerea în clasă a elevilor la valorile și conținutul drepturilor omului. Cadrul drepturilor omului are drept scop crearea unei școli centrate pe copil în care aceste valori oferă informații despre modul în care elevii învață, modul în care sunt tratați de profesori, modul în care se tratează reciproc și modul în care își vor ocupa locul de drept în lume, cu sentimentul că trebuie să promoveze dreptatea socială – un lucru greu de realizat, fără îndoială, dar care a plasat drepturile omului pe primul plan în școală.”

6. Prezentarea modelului propriu de soluționare a problemei: 2-3 metode relevante care asigură rezolvarea problemei și o recomandare pentru colegi.

Repere pentru reflecție:

- Soluțiile propuse contribuie explicit la soluționarea problemei identificate;
- Metodele propuse sunt practice și țin cont de cele trei abordări didactice la EPS: învățarea prin, pentru și despre democrație, drepturile omului și interculturalitate;
- Soluțiile reflectă valorile cadrului de competențe pentru cultura democratică.

De exemplu:

Voi întreba elevii, de fiecare dată când vreau să ofer feedback, ce fel de feedback vor să primească (individual sau în public, oral sau scris).

Voi întreba elevii, de fiecare dată după oferirea feedback-ului, despre cum se simt și ce cred în legătură cu ceea ce au auzit, dacă sunt de acord cu acesta.

Voi solicita periodic feedback de la elevi despre procesul educațional la EPS, în special cum se simt la ore, ce are sens pentru ei, ce sugestii au pentru a îmbunătăți procesul de învățare.

Voi reveni cu feedback la feedback-ul elevilor, comunicându-le ce este posibil de realizat din cele propuse de ei și, dacă anumite aspecte nu sunt clare pentru mine, voi adresa întrebări despre ce anume au avut în vedere și cum pot răspunde în cel mai potrivit mod la nevoile și așteptările lor.

Voi observa continuu procesul de realizare a sugestiilor formulate de elevi și cum acestea influențează procesul de formare a competențelor.

7. Argumentarea faptului că modelul propus este relevant și corelează cu principiile centrării pe elev/ copil.

Repere pentru reflecție:

- Se formulează două-trei argumente, scurte și clare, care validează soluțiile propuse mai sus.

-Argumentele exprimă pledoarie pentru valorile cadrului de competențe pentru cultura democratică.

De exemplu:

Soluțiile propuse sunt bazate pe formularea de întrebări, încurajarea reflecțiilor critice și manifestarea respectului pentru percepțiile, nevoile și emoțiile elevului.

Modelul propus este axat pe luarea în considerare a diversității de opinii exprimate de elevi, la toate etapele procesului educațional, care este unul dintre principiile de baza ale Convenției cu privire la drepturile copilului.

B. Proba practică – prezentarea produsului/ proiectului din practica educațională

Potrivit Regulamentului, cadrul didactic elaborează și implementează un produs ce reprezintă performanța la nivel local, raional sau național (în funcție de gradul didactic solicitat). Cadrul didactic poate modifica tipul produsului, respectând următoarele criterii:

1. promovează valori autentice ale educației contemporane;
2. se referă la disciplina la care se atestază;
3. propune soluții concrete și valorifică aspecte ale legislației în vigoare.

Repere pentru reflecție:

-Produsul asigură un proces autentic de formare a competențelor pentru cultură democratică, inclusiv principiile și abordările didactice, și este ideea/ conceput și implementat de către profesorul de EPS, nu executat la inițiativa partenerilor.

-Cadrul didactic, în procesul de concepere a proiectului, respectă capacitățile în evoluție ale elevilor și diferite roluri și responsabilități pe care le au, și nu îi implică în activități care nu țin de competența lor sau nu au sens pentru ei.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> •Aplicarea portofoliului electronic în evaluarea competențelor pentru cultura democratică în clasa a V-a •Использование цифровых технологий в преподавании Гражданского воспитания •Procesul judiciar - metodologie de formare a competențelor pentru cultură democratică în clasa a VII-a. •Explorarea drepturilor omului în contextul stării de bine în școală. •Activități transdisciplinare de formare a competențelor cu caracter integrator „Diversitate în comunitate. Comunicare interculturală.”	<ul style="list-style-type: none"> •Educație interculturală pentru cetățenie democratică europeană •Vrem o școală ecologică •Ziua Europei •Siguranța și bunăstarea în școală – STOP BULLYING •Valorificarea patrimoniului cultural din localitatea natală, manifestând atitudine și respect •Obiectivele pentru dezvoltarea sustenabilă •Laboratorul democratic, promotor al valorilor democratice prin intermediul limbii engleze •Formarea educației ecologice - imperativ al timpului

În conformitate cu Regulamentul, pentru susținerea publică, cadrul didactic realizează o prezentare, cu o durată de aproximativ 15 minute, în care va expune produsul dat, respectând elementele de structură în redarea esențelor unei practici educaționale de succes. Cadrul didactic poate alege unul din produsele prezentate în regulament sau un alt produs care întrunește criteriile enunțate mai sus

Elemente de structură:

1. Argument/ descrierea problemei și motivarea necesității schimbării.

Repere pentru reflecție:

- Problema se referă atât la nevoile cadrului didactic cât și la nevoile specifice ale unui grup de elevi și este descrisă în termeni comportamentali.
- Se formulează două-trei argumente ale cadrului didactic și care răspund la întrebarea: Ce m-a determinat să elaborez și să implementez proiectul?
- Argumentele cadrului didactic pot fi susținute de studii sau de propriile observări .

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> •В сложившейся ситуации, при необходимости перехода на дистанционное обучение, разработка и проведение уроков с цифровой поддержкой - это единственный вариант сохранения качества образования. •În 21 de ani de experiență didactică, am observat că elevii utilizează etichete și cuvinte umilitoare la adresa colegilor care aparțin diferitor grupuri minoritare, gândesc prin prisma unor stereotipuri despre aceștia, fapt ce creează confuzie în înțelegerea critică a comunicării interculturale. •Метод Портфолио позволяет адаптировать процесс оценивания в соответствии с потребностями и развивающимися способностями учащихся, определять прогресс по отношению к запланированным/ожидаемым компетенциям. •Lipsa activităților participative, practice, de identificare a problemelor, aplicate la clasa de elevi, în special la treapta gimnazială. •Данный продукт позволяет вариативно организовать работу с учащимися по мониторингу их прав, задействуя разные группы участников и достигнуть подлинного, этического и устойчивого сотрудничества в формировании навыков демократической культуры •Reieșind din situația creată în condițiile pandemice, mi-am propus să găsesc soluții pentru crearea unor medii noi de comunicare și învățare, valorificând potențialul și competențele pentru cultură democratică a	<ul style="list-style-type: none"> •Consiliul elevilor din instituție să prevină răspândirea bullying-ului și crearea unui mediu de siguranță și bunăstare în școală. •În școlile din Republica Moldova, cât și în gimnaziu am observat că bullying-ul are o incidență din ce în ce mai ridicată, pericolul venind din falsa impresie de normalitate a acestuia, majoritatea oamenilor acceptându-l ca pe o componentă obișnuită a vieții de zi cu zi. Intimidarea/amenințarea este o încercare agresivă, de obicei sistematică și continuă, în scopul subminării și rănirii cuiva, pe baza unor slăbiciuni percepute la acesta, este nevoie de o schimbare. •Valorificarea patrimoniului cultural în educația tinerei generații reprezintă o prerogativă a noilor politici educaționale și culturale în sistemul de învățământ actual, reieșind din curriculumul la Educația pentru societate, totodată promovarea patrimoniului se regăsește printre obiectivele esențiale de dezvoltare a culturii și se pune accent pe formarea atitudinii de respect față de moștenirea de la generațiile trecute. •Prin proiectele educaționale elevii au posibilitatea să își perfecționeze și să pună în practică cunoștințele, să își asume un șir de responsabilități să participe la competiții, excursii, schimburi de experiențe, socializând •Republica Moldova își dorește alăturarea la statele membre a UE, care împărtășesc aceleași valori, având în centru respectul pentru demnitatea umană, democrația, statul de drept, respectarea omului și libertăților fundamentale

2. Scop și obiective SMART (specifice, măsurabile, posibil de atins, realiste, încadrate în timp).

Scopul

Repere pentru reflecție:

- Scopul descrie finalitatea unui proces și nu indică modalitatea de realizare a acestuia;
- Respectă valorile cadrului de competențe pentru cultură democratică;
- Este în conformitate cu unul dintre tipurile de proiecte sugerate.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> •De a contribui la crearea unei stări de bine în instituție care respectă principiile democrației și a drepturilor omului. •Valorificarea transdisciplinarității în abordarea diversității culturale și comunicării interculturale și în formarea competențelor cu caracter integrator. •Разработать интерактивные уроки в 6 классе по главе "Общение. Урегулирование конфликтов" для развития компетенций в области демократической культуры. •Elaborarea Ghidului profesorului la EPS cu scenarii didactice pentru clasa a VI-a. •Расширить возможности оценивания и самооценивания учащихся для формирования компетенций демократической культуры. •Dezvoltarea cetățeniei active în rândul tinerilor pentru realizarea propriului potențial și a schimbărilor în comunitate. •Разработать методические аспекты по координированию работы группы учащихся гимназического цикла в области изучения мониторинга прав человека. 	<ul style="list-style-type: none"> •Promovarea acțiunilor de voluntariat și muncă în folosul comunității menite să orienteze elevii spre afirmarea de sine și să-i pregătesc pentru viitoarea carieră. •Научить детей правильно выражать свои мысли при помощи рисунков. •Formarea și dezvoltarea unor atitudini/valori democratice, comportamente pozitive, încrederea în sine, spiritul de echipă, empatia, toleranța, capacitatea de a-i accepta pe toți cei din jur, indiferent de origine, etnie, limbă sau orice alt statut atât în rândul elevilor, părinților și de asemenea a cadrelor didactice din instituție. •Formarea competențelor ecologice, prin dezvoltarea conștiinței, culturii și a comportamentului ecologic prin implicarea activă a elevilor în activități educative. •De a contribui la consolidarea sistemului de protecție a copilului și de prevenire a violenței în liceu. •Formarea și dezvoltarea elementelor de competență, spirit civic, responsabilitate, respect la elevi.

Obiective SMART

Repere pentru reflecție:

- Se formulează două-trei obiective care reflectă rezultatele, în termeni comportamentali, la finalul proiectului
- Se pot utiliza descriptorii de competență pentru formularea obiectivelor specifice, măsurabile și realiste

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă repera pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu repera pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> • Dezvoltarea competențelor pentru cultură democratică la 75 de elevi prin activități transdisciplinare, inclusiv învățarea bazată pe proiect, pe parcursul anului de studii 2021-2022. • Formarea la 20 de elevi din clasele VI-IX a competențelor de a monitoriza respectarea drepturilor copilului în instituția de învățământ pe parcursul anilor de studii 2020-2022. • Dezvoltarea la 150 de elevi a competenței empatie, utilizând instrumentele media, pe parcursul anului de studii 2021-2022. • Раскрыть особенности процесса развития компетенций в области демократической культуры в 6 классе через интерактивные технологии. • Formarea la 30 de elevi din clasa a VI-a a abilității de a genera soluții practice la conflicte, prin elaborarea a 3 lecții interactive la unitatea de învățare „Comunicare și soluționarea conflictelor”, pe parcursul I semestru a anului de studii 2021-2022. • Выделить методические аспекты работы с учениками над проектом по мониторингу прав человека. 	<ul style="list-style-type: none"> • Elaborarea planului de activitate a unei acțiuni inter/transdisciplinare. • Mediatizarea materialelor elaborate în cadrul tuturor activităților de parteneriat pentru sensibilizarea opiniei școlare și comunitare pe pagina de facebook a liceului, panoul informativ, ziarul școlar. • Organizarea a 8 activități atractive și formative de calitate cu elevii din instituție în vederea cunoașterii și înțelegerii critice a propriei persoane, în consolidarea conștiinței civice pentru perioada aprilie-octombrie. • Realizarea unor activități ce țin de promovarea valorilor în școală, cu elevii cl.I-IX și cu 26 de părinți, cu aplicarea diverselor CCD. • Stabilirea cauzelor schimbărilor climatice de la local la global. • Elaborarea activităților pentru proiectul educațional la disciplina Educație pentru societate, clasa a V – VII și a VIII – a, conform Curriculumului în vigoare în luna februarie 2022.

3. Planul de acțiuni implementat (Ce? Când? Cum? responsabil, resurse)

Repera pentru reflecție:

- Activitățile descrise respectă valorile curriculumului la EPS, sunt coerente și contribuie la realizarea obiectivelor;
- Planul include activități potrivite pentru a explora procesul de formare a CCD;
- Planul oferă spațiu și timp suficient pentru activități de reflecție la toate etapele proiectului.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă repera pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu repera pentru reflecție
<ol style="list-style-type: none"> 1. Crearea Laboratorului democratic. Comunicăm în limba engleză. 2. Activitatea crearea Partidelor elevilor. 3. Dezbateri: vreau să fiu președinte. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Seminar instructiv cu membrii Consiliului elevilor. Crearea planului de lucru. 2. Săptămâna Tineretului. Decalogul Toleranței (crearea unor pliante, flashmob, starturi vesele, oră

<p>4. Exercițarea dreptului la vot. Alegeri în Consiliul elevilor.</p> <p>5. Reflecție săptămânală asupra activităților realizate.</p>	<p>de dirigenție).</p> <p>3.Expoziție de desene – Ziua internațională a drepturilor copilului; Ziua internațională a drepturilor omului (expoziție de desene, postere, filmulețe tematice).</p> <p>4.Oră de dirigenție „Agresivitatea/ violența – comportamente de risc în mediul școlar”</p> <p>5.Masă rotundă „Fii inteligent, nu violent!”</p> <p>6. Activități artistice-plastice „RESPECT – bunătate și prietenie”. Ziua cuvintelor magice.</p> <p>7. Întâlnire cu polițistul de sector, Centrul pentru tineret – discuții (online).</p>
--	---

4. Rezultate cantitative și calitative obținute/impactul practicii educaționale de succes

Repere pentru reflecție:

- Reflectă explicit obiectivele proiectului;
- Se referă la ceea ce a observat cadrul didactic în procesul de implementare a proiectului în comportamentul (convingeri, atitudini, abilități, percepții, înțelegerea critică a cunoștințelor) elevilor sau ale altor subiecți implicați;
- Sunt formulate în termeni comportamentali pozitivi, utilizând ca bază descriptorii de competență.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> •18 elevi-membri ai Laboratorului democratic și-au format comportamentele: de a ajuta pe ceilalți membri ai grupurilor în organizarea alegerilor democratice (i) și de a participa la luarea deciziilor colective la nivelul școlii (ii). •50 elevi au reflectat critic asupra problemelor din liceu cu raportare la principiile drepturilor omului, democrației, statului de drept și respectului pentru diversitatea culturală. •Составлен электронный учебник для 6 класса по главе „Общение. Урегулирование конфликта”, который включает различные упражнения, разбор ситуаций, психологические мультфильмы, видеосюжеты. •39 de elevi din clasa a VI-a și-au exersat abilitatea de a formula argumente prin metoda PRES •50 de elevii ai claselor a VIII-a și-au dezvoltat competența învățare autonomă, 	<ul style="list-style-type: none"> •138 elevii au participat la 11 activități extracurriculare și 1 întâlnire online. •Acest proiect a adus schimbări calitative în rândul elevilor care sunt supuși bullying-ului, sunt victime sau martori, această schimbare a avut loc, deoarece, cei 12 elevi, 9 dirigenții și cadre didactice au creat premisele realizării unui climat educațional nonviolent, nondiscriminatoriu și tolerant. •4 filmulețe video lansate de elevi în limba engleză, un video live în timpul conferinței cu Columbia de pe malul râului Bîc; •Elevii au manifestat un înalt grad de deschidere și implicare foarte activă în realizarea obiectivelor proiectului educațional în final demonstrând satisfacție de rezultatele acestui tip de învățare, lăsând un șir masaje de recunoștință, opinii și sugestii constructive de îmbunătățire. •Clasele absolvente au plantat arbori decorativi. La concursul de desen au participat aproximativ 30 elevi. •146 elevi, tot atâția părinți și 16 cadre didactice au

realizând produse digitale în cadrul activităților transdisciplinare, stocate în biblioteca digitală Diversitatea culturală.	avut acces liber de a asista ca invitați la diferite activități ce au avut loc în instituție.
--	---

5. Asigurarea durabilității schimbărilor inițiate

Repere pentru reflecție:

- Se reflectează critic asupra oportunităților de a valoriza și valorifica resursele dezvoltate în alte procese/ inițiative la nivel de clasă sau instituție/ comunitate;
- Se analizează critic asupra potențialelor riscuri în asigurarea durabilității și a potențialelor acțiuni pentru diminuarea sau depășirea acestora.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> • Desfășurarea activităților inter și transdisciplinare, prin colaborare cu elevii din alte clase, instituții, și cu profesorii de la diferite discipline școlare. • Semnarea unui acord de colaborare cu APL în vederea susținerii inițiativelor tinerilor la nivel local. • Внеклассная работа с учащимися по мониторингу прав человека дополняет педагогическую деятельность по гражданскому воспитанию. • Analiza critică a produselor în cadrul ședințelor cu părinții, cu cadrele didactice, la orele de dezvoltare personală. 	<ul style="list-style-type: none"> • Am observat că unii elevi care sunt slabi la unele discipline, în cadrul activităților extracurriculare pot fi primii; • Continuarea proiectelor ce pot duce la îmbunătățirea actului educațional • Cunoștințele acumulate în cadrul activităților din acest proiect vor putea fi folosite și în cadrul orelor de istorie, geografie, EPS. • Dorința elevilor de a desfășura mai multe activități de acest gen. <p>Implicarea elevilor claselor a VI-a în concursuri locale, municipale, republicane axate pe învățarea în bază de proiect.</p>

6. Diseminarea rezultatelor prin prezentări, publicații, formări la nivel de instituție/ raion/ municipiu/ republică (la liberă alegere)

Repere pentru reflecție:

- Se reflectează critic asupra celor mai utile lecții învățate ale cadrului didactic în urma implementării proiectului educațional, inclusiv competențele de a proiecta, facilita și evalua, dificultățile, provocările, ce aș face diferit data viitoare;
- Se reflectează critic asupra schimbărilor observate în comportamentul elevilor/ elevelor în rezultatul implementării proiectului, precum și a altor subiecți implicați;
- Se descrie contextul pedagogic cel mai potrivit pentru a împărtăși cu alți colegi conștientizările referitor la obstacole, oportunități și lecțiile învățate.

Exemple relevante din experiența cadrelor didactice care respectă reperele pentru reflecție	Exemple din experiența cadrelor didactice: necesită reconceptualizare și reformulare în acord cu reperele pentru reflecție
<ul style="list-style-type: none"> • Am învățat să planific în detaliu un proiect la nivel național, demonstrând flexibilitate 	<ul style="list-style-type: none"> • Am prezentat o expoziție din materiale reciclabile.

<p>și adaptabilitate, și am prezentat rezultatele în cadrul seminarului raional al profesorilor de EPS: Experiențe în implementarea curriculumului la EPS.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Am prezentat recomandările metodice referitor la Turnamentul în domeniul DO la conferința națională „Educație civică participativă și incluzivă”. • Cercetarea respectării drepturilor copiilor în școală m-a ajutat să creez un dialog deschis cu administrația liceului – această este esența comunicării despre cultivarea spiritului democratic, prezentată în cadrul ședinței Catedrei socio-umane. • Mi-am format deprinderi de a coopera, să fiu mai deschisă, sensibilă la necesitățile proprii și ale altora. Acum înțeleg mai bine comportamentul nonverbal al altor persoane. • Aceste experiențe le-am împărtășit la Consiliul profesoral și la întrunirea metodică raională a profesorilor de istorie și EPS. 	<ul style="list-style-type: none"> • Am adus mulțumiri profesorilor, bibliotecarului și părinților pentru implicare în proiect. • Premiarea elevilor cu aptitudini deosebite. • Acordarea diplomelor de participare pentru toți elevii și profesorii implicați în proiect. • Album foto, expoziție de desene, postere. • Отбор лучших проектных работ учащихся для демонстрации на выставке.
--	---

**Abordarea transversală a învățării în bază de proiect la EPS:
aspecte comune și specifice**

Clasa	Unitatea de învățare	Elevii/elevete în procesul învățării bazate pe proiect:
V	Relații în cadrul echipei	Explorează emoții, senzații, percepții de relaționare în diferite grupuri mici. Își asumă roluri și responsabilități după capacități, interese, nevoi. Se documentează, planifică și elaborează „ <i>Ghidul echipei eficiente</i> ” sau alt proces/produs care contribuie la satisfacerea nevoilor de apartenență și siguranță. Reflectează asupra procesului de învățare.
VI	Soluții la problemele clasei	Discută despre problemele clasei. Determină cauzele și efectele acestora. Formulează propuneri pentru a soluționa problemele discutate, ținând cont de rolul și responsabilitățile adulților și ale elevilor/elevelor. Subiectele care țin de disciplinare, reușită academică, frecvență sau/și viața personală nu țin de competența elevilor/elevelor. Reflectează asupra procesului de învățare.
VII	Școala - comunitate democratică. Starea de bine - soluții la problemele școlii	Explorează conceptul și cercetează starea de bine în școală. Analizează rezultatele cercetării. Stabilesc schimbările așteptate, efectele și potențialele riscuri. Formulează propuneri pentru planul de activitate al școlii. Monitorizează implementarea acestora. Reflectează asupra procesului de învățare.
VIII	Valori interculturale în comunitate	Cercetează aspecte referitor la diversitatea culturală din școală/comunitate. Analizează rezultatele cercetării. Planifică și aplică o acțiune/ni pentru a sensibiliza opinia publică și a valoriza diversitatea culturală din școală/comunitate. Reflectează asupra procesului de învățare.
IX	Elaborarea codului de integritate al cetățeanului	Cercetează opinia comunității cu referire la percepția conceptului de integritate a cetățeanului. Decid structura/cuprinsul, forma și conținutul, elaborează și diseminează <i>Codul de integritate al cetățeanului</i> . Reflectează asupra procesului de învățare.
X	Participarea la democrație prin dezbateri	Se documentează și decid formatul, regulile și subiectul dezbaterilor ca metodă de discuție a subiectelor controversate. Își asumă roluri și responsabilități după capacități, nevoi, motivații. Planifică și realizează competiția de dezbateri. Reflectează asupra procesului de învățare.
XI	Propuneri de politică publică	Elaborează și aplică instrumente de cercetare a problemelor din comunitate. Corelează problemele identificate cu aspecte din PP. Formulează recomandări pentru autorități privind îmbunătățirea PP. Monitorizează procesul de implementare de către autorități a propunerilor formulate. Reflectează asupra procesului de învățare.
XII	Tinerii în acțiune – soluții la problemele comunității	Elaborează și aplică instrumente de cercetare a problemelor din comunitate. Planifică și contribuie la soluționarea unor probleme prin acțiuni de voluntariat în folosul comunității sau în beneficiul unor persoane în dificultate. Documentează, monitorizează și evaluează procesul de învățare.

Recomandările metodologice în abordarea subiectelor controversate la EPS

Elaborate în cadrul atelierelor de reflecție, cu participarea cadrelor didactice la EPS privind particularitățile procesului de formare a competențelor pentru cultura democratică în contextul social actual

(organizate cu suportul Consiliului Europei, aprilie 2022)

În procesul abordării subiectelor controversate la EPS, cadrul didactic:

- Observă emoțiile, gândurile, percepțiile, comportamentele copiilor/tinerilor și adaptează procesul de formare a competențelor pentru cultură democratică la starea emoțională și nevoile acestora.
- Oferă spațiu și timp pentru a împărtăși ceea ce simt și cred și validează emoțiile trăite.
- Susține copiii și tinerii, prin întrebări și reflecții, identificând propriile nevoi și ce ar putea face individual sau împreună, în prezent, pentru satisfacerea acestora.
- Pune în discuție întrebările copiilor și tinerilor, acceptă cu respect și înțelegere toate opiniile, fără a da preferință, direct sau indirect, uneia sau alteia.
- Încurajează diversitatea de opinii, evitând polarizarea în pro și contra, bune sau rele, corecte sau greșite.
- Oferă suport în identificarea și înțelegerea critică a surselor de informare oficiale și veridice, discută despre riscurile utilizării și diseminării știrilor false.
- Este conștient de faptul că copiii/tinerii sunt în proces de clarificare a valorilor și convingerilor și din acest motiv preiau valorile familiei/ părinților, nu le judecă/ apreciază ca fiind pozitive sau negative.
- Creează un spațiu sigur, inclusiv și respectuos în care fiecare copil/tânăr se simte liber să se exprime, dacă dorește, fără nici o presiune din partea adulților sau colegilor.
- Oprește orice comportament care instigă la ură, violență sau discriminare, explică de ce face aceasta și, dacă este cazul, raportează administrației de învățământ cazul suspect.
- Propune copiilor/tinerilor exerciții scurte de conectare aici și acum, în special când ei trăiesc emoții puternice și intense.
- Elaborează sarcini de învățare care susțin elevii/tinerii să fie împreună, să aibă un dialog bazat pe consens, având opinii diferite, și care se pot referi la clarificarea propriilor valori, a punctelor forte/calități, identificarea propriilor resurse și activităților care le creează o stare de bine.
- Facilitează procesul de discuție care permite elevilor să conștientizeze propriile comportamente, fără a moraliza sau pedepsi pentru opinia exprimată.
- Plasează procesul în prezent, fără a face conexiuni cu evenimente din trecut sau fără a face predicții despre viitor.
- Oferă siguranță și protecție tuturor copiilor/tinerilor, are încredere în ceea ce spun ei, păstrează confidențialitatea discuțiilor, oferă suport emoțional atunci când aceștia trăiesc emoții intense/ puternice.
- Apelează la rețeaua de suport a specialiștilor (psihologul, lucrătorul medical, cadrul didactic de sprijin), a instituțiilor de profil (serviciul de asistență psihopedagogică, centrul de sănătate prietenos tinerilor), precum și la autoritățile publice locale (la necesitate).

- Descrie comportamentele observate și invită copiii și tinerii să facă același lucru, fără a eticheta, generaliza sau face aprecieri persoanelor.
- Este în starea psihologică și emoțională de ADULT rațional, echilibrat, calm, armonios, conectat conștient în prezent cu emoțiile și nevoile personale și care transmite speranță, vitalitate, flux.

Proiect didactic

Subiect: Prima vizită la Centrul de Tineret

Obiective operaționale

Pe parcursul și la finele primei vizite la Centrul de tineret, elevii/ elevele vor fi capabili:

- Să aibă o înțelegere critică a propriilor nevoi, scopuri și motive și în ce mod accesarea serviciilor oferite de centru poate contribui la realizarea acestora;
- Să conștientizeze implicarea lor în discutarea și/ sau soluționarea chestiunilor și problemelor publice;
- Să identifice oportunități de a lucra în cooperare pentru atingerea unor scopuri comune.

Strategii didactice

- Forme de organizare a grupului de elevi/eleve: frontală, în grup.
- Metode și procedee didactice: învățarea bazată pe sarcini de lucru, discuția dirijată, reflecția, linia timpului, elaborarea instrumentelor de cercetare etc.

Resurse: tablă, foi A4, foi A3, carioci, laptop, proiector

Perioada: septembrie – octombrie (Cadrul didactic și lucrătorul de tineret decid perioada este mai potrivită pentru vizita la CT)

Caseta cu informații:

Procesul de formare a competențelor pentru cultura democratică (CCD) are loc atât în timpul orelor de EPS și la alte discipline școlare cât și alte medii, în special la Centrul de tineret (CT). Centrul de tineret este o instituție publică de interes local, misiunea căruia este de a contribui la educarea tinerilor în spiritul drepturilor omului și a democrației prin oferirea oportunităților de dezvoltare personală, participare, socializare și petrecere a timpului liber. În vederea realizării misiunii sale, CT asigură următoarele funcții de bază:

- Dezvoltarea personală și profesională a tinerilor prin informare, consiliere și ghidare;
- Participarea tinerilor în procesele decizionale;
- Promovarea coeziunii sociale prin implementarea activităților de voluntariat;
- Acordarea suportului metodologic persoanelor fizice și juridice care lucrează cu tinerii.¹

Scopul de bază al acestui proiect didactic este de a crea un cadru normativ și metodologic pentru a iniția și menține relații de colaborare dintre instituția de învățământ și Centrul de tineret pentru a raspunde într-un mod cât mai relevant nevoilor, așteptărilor și intereselor adolescenților și tinerilor.

Prin acest proiect, cadrul didactic și lucrătorul de tineret își propun:

- Să stabilească primul contact/conexiune dintre școală și Centrul de tineret în vederea dezvoltării unui parteneriat de lungă durată pentru a contribui împreună la formarea competențelor pentru cultură democratică (CCD);

¹ REGULAMENT INTERN – cadru AL CENTRULUI DE TINERET, Anexa nr.2 la ordinul Ministrului Educației, Culturii și Cercetării, 2021, p.1

- Să creeze oportunități autentice, în afara clasei/școlii, pentru ca elevii/ elevele să practice CCD;
- Să observe cum sunt dezvoltate și se manifestă CCD în educația formală și nonformală;
- Să extindă cooperarea prin alte activități comune, după prima vizită, observând CCD în diferite contexte de educație formală și nonformală.

În dependență de condițiile de care dispune CT, vizita se poate organiza concomitent cu elevii din două instituții de învățământ.

Exemplele descrise sunt niște sugestii. Cadrul didactic și lucrătorul de tineret planifică vizita, adaptând obiectivele operaționale și activitățile sugerate la nevoile specifice ale grupului și luând în considerare particularitățile de activitate ale instituției și CT.

Cadrul didactic și lucrătorul de tineret ghidează elevii/ elevele să parcurgă următoarele etape pentru realizarea primei vizite la CT:

Etapa I-a: Pregătirea vizitei la CT – elevii sunt implicați în procesul de planificare și organizare a vizitei, își asumă responsabilități potrivit capacităților și intereselor, inclusiv solicitarea de resurse din partea administrației instituției pentru efectuarea vizitei, precum și pentru eventualele inițiative ulterioare vizitei.

Etapa a II-a: Vizita la CT – elevii/ elevele descoperă programele și resursele centrului, împărtășesc opiniile lor despre problemele și interesele semenilor și discută despre potențiale colaborări care ar răspunde acestor nevoi.

Etapa a III-a: Reflecție și activități de extindere după vizita la CT – elevii/elevele reflectează critic asupra întregului proces: de la planificare până la rezultatele vizitei și ce devine posibil de realizat după vizită pentru a contribui la formarea competențelor pentru cultura democratică.

Cadrul didactic și lucrătorul de tineret, la toate cele trei etape:

- Respectă principiile și caracteristicile învățării în bază de proiect. Cel mai important dintre acestea este că procesul este al elevilor/ elevelor și ei decid asupra tuturor aspectelor.
- Țin cont de ceea ce spun elevii/elevele în legătură cu organizarea vizitei și facilitează procesul de creare a grupurilor de lucru.
- Oferă spațiu fiecărui grup să elaboreze produsele într-un mod creativ, liber, așa cum simt ei, respectând criteriile/ algoritmi și termenii stabilite de elevi.
- Orice produs poate fi elaborat de un sau mai multe grupuri. Dacă mai multe grupuri doresc realizarea aceluiași produs, li se oferă această posibilitate.
- Adaptează procesul de organizare a vizitei reieșind din ritmul, capacitățile și nevoile elevilor/ elevelor. De exemplu, dacă un grup mai are nevoie de timp sau alte resurse pentru a finaliza, atunci se discută acest aspect cu toată clasa și se iau decizii împreună.
- Orientează activitatea grupurilor/ clasei spre un proces de cercetare autentică, gestionat de elevi, așa cum îl percep ei la acest moment, fără a insista pe anumite aspecte. Documentarea se poate realiza în timpul și în afara orelor, accesând resurse diferite (internet, bibliotecă, întrebând specialiști sau voluntari ai centrului, invitarea persoanelor resursă în clasă etc.)
- Contribuie la îmbunătățirea abilităților elevilor/ elevelor de elaborare și aplicare a diferitor instrumente de cercetare, așa cum le înțeleg ei la momentul respectiv, fără a-i supraîncărca cu multe sarcini care nu au sens pentru ei.

LECȚIA 1. PREGĂTIREA VIZITEI LA CENTRUL DE TINERET

Demersul didactic

1. Elevii/elevele sunt anunțați/te despre intenția de a organiza împreună o vizită la centrul de tineret. Pentru aceasta, toți vor fi implicați/te, adoptând în diferite momente/ etape diverse roluri și responsabilități. Spuneți-le că vor utiliza experiența de la clasele anterioare într-o activitate de cercetare, vor lua împreună toate deciziile despre cum să se deruleze vizita. Profesorul întreabă elevii/ elevele ce cunosc despre centrul de tineret din localitate/ raion. Aceasta întrebare oferă atât profesorului cât și elevilor/elevelor un spațiu de reflecție pentru înțelegerea conceptului despre CT și explorarea nevoilor în legătură cu programele și activitățile acestuia. Dacă unii elevi/eleve au experiențe de participare la activitățile centrului, aceștia pot să împărtășească câteva impresii fără a domina discuția.
2. Întrebați elevii/elevele ce presupune și care sunt pașii pentru organizarea unei vizite la CT. Elevii fac o listă cu toate propunerile care vin de la clasă, fără a le critica, iar mai apoi sugerați-le să grupeze ideile după anumite criterii, tot de ei stabilite. Elevii stabilesc de câte grupuri de lucru au nevoie pentru a organiza vizita și mai apoi să stabilească care sunt două-trei responsabilități pentru fiecare grup.

De exemplu:

Grupul 1 - Logistică

Responsabilități:

- Discută cu clasa despre necesarul pentru vizita la CT (să obțină permisiunea administrației, dacă este cazul, și a părinților, să discute cu CT când este posibilă vizita, să afle nevoile nevoile colegilor în legătură cu vizita etc.).
- Face demers din partea clasei către administrația instituției pentru a explica scopul vizitei, perioada, resursele necesare etc.

Grupul 2 - Itinerar sigur către CT.

Responsabilități:

- Elaborează o hartă/ drumul către CT (locuri speciale, mijlocul de transport cel mai potrivit pentru deplasarea către CT etc.).
- Reflectează critic asupra unor posibile riscuri pentru bunăstarea lor emoțională și fizică în drum către CT, în timpul și după vizită și identifică metode pentru prevenirea sau depășirea acestora.
- Prezintă harta/itinerarul și posibilele riscurile colegilor și țin cont de feedbackul lor.

Grupul 3 – Nevoile și interesele tinerilor din școală/comunitate

Responsabilități:

- Elaborează și aplică un instrument de studiere a nevoilor și intereselor tinerilor. (Chestionar, discuții în grup etc.);
- Analizează datele;
- Elaborează și fac o prezentare colegilor, răspund la întrebări;
- Modifică, îmbunătățesc produsul după feedback-ul primit de la colegi;

Grupul 4 - Formular de observare

Responsabilități:

-Elaborează formular/ fișă de observare structurat după trei etape: până la CT, în timpul vizitei CT, după vizita la CT.

- Prezintă formularul și solicită feedback de la colegi, răspund la întrebări.

- Modifică/ îmbunătățesc formularul după feedback-ul primit de la colegi.

3. Etapa de pregătire a vizitei se încheie cu o lecție care are mai multe sarcini de învățare:

- Grupurile prezintă produsul finalizat după feedback-ul pe care l-au oferit
- Stabilesc ziua vizitei, cine și ce responsabilități își asumă
- Se face o reflecție asupra etapei de pregătire în baza următoarelor sau alte întrebări:
  - Cum vă simțiți la finalul etapei de pregătire a vizitei?
  - Ce a fost util?
  - Ce vi s-a părut cel mai dificil în realizarea sarcinilor?
  - Dar cel mai ușor?
  - Dacă ați relua această etapă, ce ați face diferit?

4. Cadrul didactic anunță elevii că la finalul vizitei, în grupuri mici, sunt rugați să elaboreze o prezentare despre vizita la CT. Pentru aceasta fiecare grup stabilește ce reurse are nevoie, cum le documentează, cine și ce face pentru aceasta...

LECȚIA 2. VIZITA LA CENTRUL DE TINERET

Demersul didactic

1. Elevii/elevele, însoțiți de profesor, urmează itinerarul stabilit de ei pentru vizita la CT. Ei au formularul de observare. Anunțați elevii să documenteze vizita așa cum consideră potrivit pentru ei (înregistrări video, poze, interviu etc.), pentru a elabora în grupuri mici o prezentare despre aceasta. Pe parcursul deplasării profesorul observă comportamentul elevilor conform obiectivelor lecției.

2. Lucrătorul de tineret invită elevii să-și găsească locul potrivit pentru ei și facilitează o discuție de cunoaștere după algoritmul: *Mă numesc...prima mea impresie despre CT sau ceea ce cunosc la acest moment despre CT este...*

3. Lucrătorul de tineret face o scurtă prezentare interactivă a CT (programe, activități, oportunități de participare etc.) și inițiază o discuție pentru ca elevii să înțeleagă mecanismul de funcționare a acestuia.

4. Lucrătorul de tineret invită elevii să prezinte rezultatele cercetării despre nevoile și interesele elevilor din instituție sau comunitate. Se facilitează o discuție în baza celor prezentate de către elevi.

5. Lucrătorul de tineret și profesorul invită elevii și alți participanți la discuție să exploreze oportunitățile de colaborare dintre CT și instituție, în baza următoarelor și altor întrebări:

Ce așteptări ai de la CT și cum poți contribui la realizarea acestora?

Ce ați observat că au în comun activitățile de la CT și orele de EPS sau alte ore?

Dar ce este diferit?

Ce servicii/ activități ale CT le considerați utile pentru formarea CCD?

Ce teme ai dori să fie discutate la următoarea vizită/întâlnire?

6. Participanții sunt organizați în cerc și încurajați să ofere feedback despre vizita la CT. Profesorul/ lucrătorul de tineret adresează întrebări de reflecție:

Ce ai descoperit despre tine/ ce a fost util pentru tine la CT?

Cum te-ai simțit în cadrul vizitei la CT?

Ce comportamente ai observat la tine pe parcursul activității?

Ce propui pentru a îmbunătăți astfel de vizite?

LECȚIA 3. REFLECȚIE ȘI ACTIVITĂȚI DE EXTINDERE DUPĂ VIZITA LA CENTRUL TINERET

Demersul didactic

1. Profesorul invită elevii/elevete să-și amintească activitățile realizate în cadrul etapei de pregătire și a vizitei la CT, punând accentul atât pe conținut cât și pe proces. Poate fi făcută linia timpului sau altă metodă vizuală care susține elevii să restabilească procesul prin care au trecut de la idee până la realizarea acesteia. Elevii/elevete sunt încurajați să exprime autentic emoțiile, provocările, percepțiile, descoperirile lor.
2. Profesorul inițiază o discuție în baza următoarelor și altor întrebări:
  - Dacă ar fi acest proces un film sau o piesă sau o carte etc ce denumire i-ati da?
  - Care activitate/ parte/ element din tot acest proces a avut sens pentru tine?
  - Ce ați face diferit data viitoare sau în altă vizită de acest fel?
  - Ce competențe pentru cultură democratică ați observat la voi în acest proces?
  - În ce fel/ mod fișa de observare v-a fost utilă în acest proces?
  - Ce a lipsit în acest proces?
3. Se propune elevilor de a realiza o prezentare creativă pentru alți elevi despre vizita la CT. Elevii pot păstra grupurile de lucru sau crea altele pentru a elabora și face prezentări despre experiența avută la CT. Fiecare grup decide asupra conținutului și formei de prezentare a vizitei.
4. Grupurile decid cui, cum (online, offline) și când prezintă produsul lor atât în instituție cât și la CT, fac prezentarea și reflectează asupra procesului. Elevii pot invita la acest eveniment lucrătorul de tineret/ angajații CT și alți parteneri din instituție/ comunitate.
5. După prima vizită și pe parcursul anului de studii, elevii sunt încurajați să propună idei pentru a continua comunicarea/ colaborarea cu CT, individual sau cu clasa, și să reflecteze asupra oportunităților de colaborare sau să acceseze serviciile și resurse CT. De exemplu: la învățarea în bază de proiect au de cercetat o problemă și solicită suport din partea CT în elaborarea unui produs.

Grupul de autori:

Iosif MOLDOVANU, coach și consultant, Centrul de Informare și Documentare privind Drepturile Copilului (CIDDC)

Ion CACIULA, grad didactic doi, profesor de *Istoria românilor și universală și Educație pentru societate*, IP LT „Vasile Coroban”, or. Glodeni

Liliana ASTRAHAN, Specialist protecția copilului și lucrul cu tinerii, TdH Moldova

Vitalie CÎRHANĂ, director, Institutul de Instruire în Dezvoltare "MilleniUM"